

LUCINDA RILEY

SVJETLOST S PROZORA

Prevela s engleskoga
Lidija Toman

Zagreb, 2017.

Naslov izvornika

Lucinda Riley

The Light Behind the Window

Copyright © 2012 by Lucinda Riley

Copyright © za hrvatski prijevod Lidija Toman i Znanje d. o. o. 2017.

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ovog izdanja ne smije se umnožavati ili javno reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

Za Oliviju

»Ono što jeste postali ste slučajem rođenja,
a ono što ja jesam, postao sam zahvaljujući sebi samom.«

LUDWIG VAN BEETHOVEN

Srijetlost s prozora

*Vječna noć;
Tama je jedini moj svijet.
Težak teret;
S mogeg prozora svjetlo neće gorjet.*

*Vedriji dan;
Netko mi pruža ruku u toj tmini.
Nježan dodir;
Cijela soba kupa se u toplini.*

*Suton stiže;
Plima i oseka tvojih sjena oko mene.
Tajna čežnja;
Srce opet tuče, više ne vene.*

*Vječna svjetlost;
Tama više nije jedini moj svijet
Snažno plamti;
Sja mojom ljubavlju za te, zauvijek.*

Sophia de la Martinières,
srpanj 1943.

Gassin, jug Francuske, proljeće 1998.

Emilie je osjetila kako pritisak na njezinoj ruci popušta i pogledala je u majku. Kako je Valériena duša napuštala tijelo, tako je i bol, koja je bila izmijenila njezine konture, polako nestajala, a Emilie je konačno ispod tog izmučenog lica ponovno mogla vidjeti ljepotu što ju je njezina majka nekoć posjedovala.

»Napustila nas je«, tiho je rekao Phillipe, liječnik, premda riječi uopće nisu bile potrebne.

»Da.«

Začula je kako Phillipe izgovara molitvu, ali nije ni pomislila na to da mu se pridruži. Umjesto toga, u morbidnom čudu zurila je u vreću tkiva koje je polako popimalo sivkastu boju. Ta vreća tkiva bilo je sve što je preostalo od pojave koja je proteklih trideset godina dominirala njezinim životom. Emilie je osjetila poriv da protrese majku i probudi je, zato što je taj prijelaz iz života u smrt — uzevši u obzir koliko je moćna sila prirode bila Valérie de la Martinières — bio previše za nju; Emilien um to još nije mogao pojmiti.

Nije bila sigurna kako bi se trebala osjećati. Naposljetku, toliko je puta proteklih tjedana odigrala ovaj trenutak u svojoj glavi. Podignula je pogled s majčina lica i zagledala se u prozor, u pahuljaste oblačke, nalik tučenom bjelanjku, koji su putovali plavim nebom. Kroz otvoren prozor čuo se blagi krik ševe. Došla je nagovijestiti proljeće.

Emilie je polako ustala i prišla prozoru. Noge su joj bile ukočene nakon dugih noćnih sati što ih je provela bdijući uz majku. Ovaj ranojutarnji prizor nije imao ni djelić one težine koja će doći s ostalom dana. Priroda je naslikala posve svježju sliku, kao što čini svake zore; meka provansalska paleta smeđe, zelene i azurnoplave nježno je dopratila novi dan. Emilie se zagledala preko terase i uređenih vrtova, prema valovitim vinogradima koji su okruživali kuću i prostirali se zemljom dokle je oko sezalo. Pogled je naprosto bio veličanstven, a nije se mijenjao stoljećima. *Château* de la Martinières bio je njezino utočište u djetinjstvu, mjesto mira i sigurnosti; njegov spokoj vječno će biti otisnut u svaki kutak njezinog uma.

A sada je taj dvorac pripao njoj — premda nije znala je li njezina majka u svom rasipništvu ostavila ikakva sredstva kojim će se pokrivati njegovo održavanje.

»*Mademoiselle* Emilie, pustit ću vas samu da se možete oprostiti.« Liječnikov glas razbio je njezine misli. »Otići ću dolje i ispuniti potrebne papire. Zaista mi je žao«, dodao je, lagano se naklonio pa izišao iz sobe.

Je li i meni žao...?

To se pitanje sasvim neočekivano pojavilo u njezinoj glavi. Odmaknula se od prozora i ponovno sjela, tražeći odgovore na pitanja što ih je smrt njezine majke postavljala, pitanja koja su tražila razrješenje. Pokušavala je posložiti proturječne emocionalne stupce i iznaći konačno rješenje, dokučiti konačan osjećaj. To je, naravno, bilo nemoguće. Žena koja je tako spokojno ležala ondje — i koja je sada bila tako bezopasna, premda je za života imala neopisivo zbunjujuć utjecaj na nju — zauvijek će nositi onu nelagodu kompleksnosti.

Valérie je svojoj kćeri dala život, hranila ju je i oblačila, pružila joj je čvrst krov nad glavom. Nikad ju nije tukla ni zlostavljala.

Ali naprosto ju nije primjećivala.

Valérie je bila — Emilie je pokušavala pronaći prikladu riječ — *nezainteresirana*. A to je Emilie, kao njezinu kćer, učinilo nevidljivom.

Emilie je stavila svoju ruku na majčinu.

»Nisi me vidjela, *Maman*... nisi gledala...«

Emilie je bila bolno svjesna toga da je njezino rođenje bio rezultat nevoljkog udovoljavanja potrebi za nasljednikom loze Martinièresovih,

čin nastao zbog dužnosti, a ne majčinske želje za djetetom. A kad je vidjela da je umjesto prijeko potrebnog sina stigla »nasljednica«, Valérie je još više izgubila interes. Prestara da ponovno začne — Emilie je rođena u posljednjem valu majčine plodnosti, u njezinoj četrdeset trećoj godini — Valérie je nastavila svoj život jedne od najšarmatnijih, najvelikodušnijih priređivačica zabava. Emilieno rođenje i prisutnost nije bilo važnije od kupnje još jedne čivave, pored tri što ih je Valérie posjedovala. I upravo kao što je bio slučaj s tim psima, i Emilie je bila pozivana iz svoje sobe i mažena samo onda kad je to odgovaralo *Maman*. Psi su barem pružali utjehu jedan drugome, mislila je Emilie, dok je ona svoje djetinjstvo provela sama.

Nije pomoglo ni to što je naslijedila izgled de la Martinièresovih, umjesto nježne, svijetle puti majčinih slavenskih predaka. Bila je punašno dijete, maslinastog tena i bujne kose boje mahagonija. Kosa joj je svakih šest tjedana morala biti podšišana, i to u bob frizuru pa su joj šiške tvorile tešku crnu liniju iznad gustih obrva — koje su bile genetski dar njezinog oca Édouarda.

»Katkad te gledam, draga, i ne mogu vjerovati da sam te ja rodila!« rekla je njezina majka u jednom od svojih rijetkih posjeta dječjoj sobi, na odlasku u operu. »Ali barem imaš moje oči.«

Emilie je ponekad željela da može iščupati te prodornoplave jabučice iz svojih očnih duplji i zamijeniti ih očevim prelijepim očima boje lješnjaka. Smatrala je da te plave oči ne pristaju njezinom licu, a osim toga, svaki put kad bi se pogledala u zrcalo, u njima je vidjela svoju majku.

Često joj se činilo da je rođena bez ijednog dara koji bi njezina majka mogla cijeniti. Kad su joj bile tri godine, upisali su je na balet, ali otkrila je da se njezino tijelo naprosto odbija savijati kako mu je zadano. Dok su druge djevojčice lepršale plesnim studijom poput leptirića, Emilie se silno mučila za mrvu gracioznosti. Njezina malena, široka stopala voljela su samo čvrst kontakt s tlom i svaki pokušaj da ih se odvoji od tog tla rezultirao bi neuspjehom. Satovi klavira bili su jednako loši, a što se tiče pjevanja, uopće nije imala sluha.

Njezino tijelo nije se moglo prilagoditi ni ženstvenim haljinama koje je morala odijevati na slavnim zabavama svoje majke. Valériene zabave redovito su se odvijale u veličanstvenom vrtu prepunom ruža, iza njihove kuće u Parizu. Emilie bi se tada zavukla u kut, sjela i s div-

ljenjem promatrala elegantnu, šarmantnu i prelijepu ženu kako leprša od gosta do gosta s beskrajno gracioznom profesionalnošću. Tijekom brojnih takvih prigoda u njihovoj pariškoj kući, a potom i u dvorcu u Gassinu, Emilie se osjećala nelagodno i nije bila u stanju započeti razgovor ni s kim. Činilo se da, povrh svega ostalog, nije naslijedila ni majčinu društvenost.

A ipak, neupućenima se moglo činiti da je imala sve. Djetinjstvo iz bajke — život u prekrasnoj kući u Parizu, obitelj koja potječe iz francuske plemićke loze, loze koja postoji već nekoliko stoljeća, i veliko nasljedstvo koje je ostalo netaknuto nakon ratnih godina — to je bio scenarij kakav mnoge francuske djevojčice mogu samo sanjati.

Barem je imala svog voljenog oca. Doduše, otac je bio opsjednut svojom sve većom zbirkom rijetkih knjiga, koje je čuvao u dvorcu, pa joj se ni on nije posvećivao. Međutim, kad bi Emilie uspjela dobiti trenutak njegove pažnje, pružao joj je svu ljubav i nježnost za kojom je žudjela.

Ocu je bilo šezdeset kad se ona rodila, a umro je kad je njoj bilo četrnaest. Trenuci koje su proveli zajedno bili su rijetki, no Emilie je znala da je od njega naslijedila veći dio svoje osobnosti. Édouard je bio tih i misaon i više je volio svoje knjige i mir dvorca nego znanice koje je *Maman* neprestano dovodila u njihov dom. Emilie se često pitala kako su se tako različite osobe uopće mogle zaljubiti. Ipak, činilo se da Édouard obožava svoju mladu ženu, nikad se nije požalio na njezin raskošni način življenja, iako je sam bio prilično skroman, i ponosio se njezinom ljepotom i popularnošću na pariškoj društvenoj sceni.

Kad bi završilo ljeto i stigao trenutak da se Valérie i Emilie vrate u Pariz, Emilie je često preklinjala oca da joj dopusti da ostane u Gassinu.

»*Papa*, volim biti ovdje, u prirodi, s tobom. U selu čak postoji škola... Mogla bih ići tamo, i brinuti o tebi ovdje. Sigurno si jako usamljen.«

Édouard bi je nježno kvrcnuo po bradi, ali odmahnuo bi glavom. »Ne, malena. Jako te volim, ali moraš se vratiti u Pariz, da završiš školu i postaneš dama kao tvoja majka.«

»Ali, *papa*, ne želim ići s majkom, hoću ostati ovdje, s tobom...«

A zatim, kad joj je bilo trinaest... Emilie je otjerala suze koje su joj iznenada navrle na oči. Još se nije mogla vratiti u onaj trenutak kad

se nezainteresiranost njezine majke pretvorila u zanemarivanje. Cijeli je život patila zbog posljedica toga.

»Kako nisi mogla vidjeti što mi se zbiva, *Maman*? Zašto nisi marila? Bila sam ti kći!«

Iznenadan trzaj zjenice na majčinom oku uplašio je Emilie toliko da je poskočila. Uplašila se da joj je majka ipak još živa i da je čula to što je Emilie upravo rekla. Obučena za to da prepozna vitalne znakove, Emilie je opipala puls na Valérienu zapešću. Pulsa nije bilo. Taj trzaj je, naravno, bio posljednji tračak života u Valérienu tijelu dok su joj se mišići predavali smrti.

»*Maman*, pokušat ću ti oprostiti. Pokušat ću razumjeti, ali sada ne mogu reći jesam li sretna ili tužna zbog tvoje smrti.« Emilie je osjećala kako joj vlastito disanje postaje sve ukočenije. Bio je to obrambeni mehanizam koji ju je štitio od boli prouzročene time što izgovara ove riječi naglas. »Toliko sam te voljela, toliko sam se trudila da te zadovoljim, da dobijem tvoju ljubav i pažnju, da se osjetim... *vrijednom* kao tvoja kći. Bože! Sve sam učinila!« Emilie je stiskala šake. »Ti si mi bila *majka*!«

Iznenadio ju je zvuk vlastitog glasa kako odzvanja golemom sobom pa je naglo utihnula. Zurila je u grb obitelji de la Martinières, naslikan na veličanstvenom drvenom uzglavlju još prije dvjesto pedeset godina. Dva vepra u žaru borbe, ispod kojih stoji sveprisutni *fleur-de-lis* i geslo *Pobjeda je sve*, polako su blijedjela, a slova se gotovo više nisu ni vidjela.

Najednom je zadrhtala, iako je u sobi bilo toplo. Tišina u dvorcu bila je zaglušujuća. Kuća koja je nekoć bila ispunjena životom sada je bila samo prazna ljuštura i u njoj još samo prošlost može naći svoje utočište. Pogledala je u pečatnjak na malom prstu svoje desne ruke, na kojem je, u minijaturnoj verziji, bio utisnut obiteljski grb. Emilie je bila posljednji živući član obitelji de la Martinières.

Iznenada je osjetila težinu na svojim ramenima, teret stoljeća i predaka, i tugu zbog toga što se tako velika i plemenita loza svela tek na jednu tridesetogodišnju ženu, neudanu i bez djece. Obitelj je podnijela stoljeća razaranja i brutalnosti, no u razmaku od pedeset godina i dva svjetska rata, jedino je njezin otac preživio.

Barem neće biti uobičajenih natezanja oko nasljedstva. Zahvaljujući zastarjelim Napoleonovim zakonima, sva braća i sestre izravno

nasljeđuju imovinu svojih roditelja, u jednakim dijelovima. Brojne obitelji završile su na rubu propasti zato što je jedan od potomaka odbio surađivati. Nažalost, u ovom slučaju, *les héritiers en ligne directe* svodili su se samo na nju. Emilie je uzdahnula. Možda će morati prodati dvorac, no o tome će misliti neki drugi dan. Sad je bilo vrijeme da se oprosti.

»Počivaj u miru, *Maman*.« Nježno je poljubila posivjelo čelo i prekrížila se. Umorno je ustala i izišla iz sobe, čvrsto zatvorivši vrata za sobom.

Dva tjedna poslije

Emilie je uzela svoju kavu s mlijekom i kroasan pa se zaputila kroz stražnja kuhinjska vrata u vrt prepun lavandinog cvijeća. Dvorac je gledao ravno na jug pa je ovo mjesto bilo najbolje za onoga tko želi uhvatiti zrake jutarnjeg sunca. Dan je bio pravi proljetni, prelijep i ugodan, i dovoljno topao da se moglo sjediti vani u majici kratkih rukava.

Prije samo četrdeset osam sati, kad se u Parizu održavao sprovod i Valérien je lijes položen u zemlju, nemilosrdno je lijevala kiša. Poslije, na bdijenju koje je prema Valériennoj želji održano u hotelu Ritz, Emilie je primala izraze sućuti od brojnih važnih ljudi. Okupljene žene, od kojih je većina bila slične dobi kao njezina majka, sve su bile odjevene u crno. Šetale su uokolo i pijuckale šampanjac, a podsjećale su Emilie na sijelo starih vrana. Tijela su im bila već sasušena od starosti, opustjela koža bila je prekrivena debelim slojevima šminke, pa su im lica nalikovala maskama, a prorijeđena kosa skrivala se pod antiknim šeširima.

U svojim zlatnim danima bile su najljepše i najutjecajnije žene u Parizu. Međutim, ciklus života odnio ih je dalje, a zamijenio ih je posve novi val mladih moćnica. Sve do jedne žene okupljene ondje naprosto su čekale da umru, pomislila je Emilie dok je obuzeta melankolijom izlazila iz Ritza i dozivala taksi da je odvede kući. Beskrajno potištena, kod kuće je popila mnogo više vina nego inače i probudila se idućeg jutra s mamurlukom.

Ali barem je prošlo ono najgore, tješila se Emilie sada, pijuckajući kavu u lavandinu vrtu. U protekla dva tjedna nije bilo mnogo vremena za razmišljanje ni o čemu drugome osim o pojedinostima vezanim uz organizaciju sprovoda. Znala je da duguje majci barem jedno: oproštaj kakav bi savršeno priredila i sama Valérie. I tako se Emilie zatekla kako s mukom pokušava odlučiti hoće li uz kavu poslužiti mafine ili *petits fours*, i jesu li goleme mlijecnobijele ruže dovoljno dramatične da njima ukrasi stolove. Takve sitne odluke Valérie je donosila svaki tjedan i Emilie je nevoljko odala počast majci što je to cijeli život rješavala s takvom lakoćom.

A sada — Emilie je podignula lice prema suncu i upijala njegovu ugodnu toplinu — mora misliti na budućnost.

Gerard Flavier, obiteljski odvjetnik, koji se brinuo o pravnim i imovinskim poslovima obitelji de la Martinières, trebao je svakog trenutka stići iz Pariza da se sastane s njom. Dok joj on ne izloži pojedinosti o financijskoj situaciji dvorca, nije imalo smisla stvarati ikakve planove. Emilie je uzela cijeli mjesec dopusta s posla da se može suočiti s procesom za koji je znala da će biti složen i dugotrajan. Žalila je što nema brata ili sestru koji bi s njom podijelili taj teret; pravna pitanja i financije nisu joj bili jača strana. Plašila ju je ta odgovornost.

Osjetila je meko krzno uz svoj goli gležanj. Spustila je pogled i ugledala Frou Frou, jedinu majčinu čivavu koja je ostala na životu, kako tužno zuri u nju. Podignula je tu već ostarjelu kujicu, posjela je na svoja koljena i gladila joj uši.

»Izgleda da smo ostale samo nas dvije, Frou«, tiho je rekla. »I zato ćemo morati paziti jedna na drugu, zar ne?«

Iskreni pogled poluslijepa Frou Frou izmamio joj je osmijeh. Nije imala pojma kako će se brinuti o tom psu. Premda je sanjarila kako će jednog dana živjeti okružena životinjama, njezin sićušni stan u četvrti Marais i prekovremeni sati na poslu nisu bili idealni za brigu o psu koji je odgojen u emocionalnom i materijalnom luksuzu.

Ipak, životinje i briga o njima bili su Emilien svakodnevni posao. Živjela je za svoje ranjive pacijente, koji joj nisu mogli reći što ih boli.

»*Zbilja je tužno što moja kći više voli biti okružena životinjama nego ljudima...*«

Te su riječi simbolizirale Valérien stav prema načinu na koji je Emilie živjela svoj život. Kad joj je prvi put rekla da želi ići na fakultet

i studirati veterinarstvo, Valérieno lice poprimilo je izraz gađenja. »Ne razumijem zašto želiš provesti svoj život režući životinje i piljeći u njihove iznutrice.«

»*Maman*, to je samo procedura, a ne razlog zbog kojeg to želim. Volim životinje, želim im pomagati«, branila se Emilie.

»Ako baš moraš imati karijeru, zašto ne razmisliš o modi? Imam prijateljicu u redakciji časopisa *Marie Claire*. Sigurna sam da ti ona može pronaći kakav poslić. Naravno, kad se udaš, nećeš više htjeti raditi. Postat ćeš nečija supruga i to će biti tvoj život.«

Emilie nije zamjerala Valérie što je živi u nekom drugom vremenu i prostoru, ali svejedno je priželjkivala da se njezina majka barem malčice ponosi njezinim postignućima. Završila je fakultet s najboljim ocjenama i odmah je dobila mjesto stažistice na uglednoj pariškoj veterinarskoj klinici.

»Možda je *Maman* bila u pravu, Frou«, rekla je s uzdahom, »možda zbilja više volim životinje nego ljude.«

Emilie je začula zvuk šljunka kako krcka pod gumama automobila. Spustila je Frou Frou na pod i zaputila se prema prednjoj strani kuće da dočeka Gerarda.

»Emilie, kako si?« Gerard Flavier poljubio ju je u oba obraza.

»Dobro sam, hvala«, odgovorila je Emilie. »Kako ste putovali?«

»Vozio sam se avionom do Nice pa sam unajmio automobil i dovezao se ovamo«, rekao je Gerard, ulazeći u kuću. U golemom pred-soblju vladala je polutama jer su prozorski kapci bili zatvoreni. »Drago mi je što sam mogao pobjeći iz Pariza i posjetiti jedno od svojih omiljenih mjesta u Francuskoj. Proljeće u Varu uvijek je nešto posebno.«

»Da, mislila sam da je bolje da se sastanemo ovdje, u dvorcu«, složila se Emilie. »Majčini i očevi dokumenti su u radnom stolu u biblioteci i pretpostavila sam da će vam trebati.«

»Da.« Gerard je koračao izlizanim mramornim podom i promatrao vlažnu mrlju na stropu. »Ovom je dvorcu potrebno malo ljubavi i pažnje, zar ne?« Uzdahnuo je. »I on stari, kao svi mi.«

»Hoćemo li u kuhinju?« predložila je Emilie. »Imam skuhanu kavu.«

»E, to je upravo ono što mi treba«, Gerard se nasmiješio pa su zajedno pošli hodnikom koji je vodio prema stražnjem dvorištu.

»Sjednite, molim vas«, Emilie je rekla pokazavši mu na jednu od stolica što su bile poredane za dugačkim hrastovim stolom, a ona je prišla štednjaku da ponovno zakuha vode.

»Ovdje nema previše luksuza, ha?« rekao je Gerard. Promatrao je tu vrlo skromno namještenu prostoriju.

»Nema«, složila se Emilie. »Ovom se kuhinjom nije služio nitko osim posluge koja je spremala jela za moju obitelj i naše goste. Sumnjam da je moja majka ikad stavila ruke u sudoper.«

»Tko se sada brine o dvorcu?« Gerard je upitao.

»Margaux Duvall, naša domaćica. S nama je već preko petnaest godina. Dolazi iz sela svakog poslijepodneva. *Maman* je otpustila ostatak osoblja nakon što je tata umro i prestala je dolaziti ovamo svako ljetno. Mislim da je više voljela ljetovati na jahti koju je unajmljivala.«

»Tvoja majka je zaista voljela trošiti novac«, rekao je Gerard dok ga je Emilie posluživala kavom. »Na stvari koje su njoj bile važne«, dodao je.

»A to nije bio ovaj dvorac«, otvoreno je rekla Emilie.

»Nije«, Gerard se složio. »Sudeći po uvidu u njezine troškove, čini se da joj je modna kuća Chanel bila mnogo draža.«

»*Maman* je voljela svoju *haute couture*, znam.« Emilie je sjedila nasuprot Gerardu, s vlastitom šalicom kave. »Čak je i prošle godine, kad je bila onako bolesna, odlazila na modne revije.«

»Valérie je zaista bila neobična žena — i poznata. Vijest o njezinoj smrti popunila je brojne stupce u našim novinama«, rekao je. »Premda to nije ništa čudno. De la Martinièresovi su jedna od najuglednijih francuskih obitelji.«

»Znam«, Emilie je zakolutala očima. »I ja sam vidjela novine. Navodno ću postati velika nasljednica.«

»Istina je da je tvoja obitelj nekoć bila iznimno bogata. Nažalost, Emilie, vremena su se promijenila. Plemićko ime tvoje obitelji još uvijek postoji, ali bogatstvo ne.«

»Tako sam i mislila.« Emilie nije bila nimalo iznenađena.

»Vjerojatno si bila svjesna toga da tvoj otac baš i nije bio poslovni čovjek«, nastavio je Gerard. »Bio je intelektualac, učen čovjek, kojega novac nije previše zanimao. Mnogo sam puta razgovarao s njim o ulaganju i pokušavao ga nagovoriti da planira budućnost, ali on je

bio nezainteresiran. Prije dvadeset godina to nije bilo toliko važno — novca je bilo dovoljno. Ali što zbog njegove nezainteresiranosti, što zbog sklonosti tvoje majke za finim stvarima u životu, vaše se bogatstvo dobrano smanjilo.« Gerard je uzdahnuo. »Žao mi je što moram biti taj koji donosi loše prognoze.«

»Očekivala sam ovo i moram priznati da me ne dira«, rekla je Emilie. »Htjela bih samo riješiti što moram i vratiti se svom poslu u Pariz.«

»Bojim se, Emilie, da situacija nije tako jednostavna. Kao što sam rekao na početku, nisam imao vremena proučiti sve pojedinosti, ali znam to da ovo imanje ima vjerovnike, i to mnogo njih. A te se vjerovnike mora isplatiti što je prije moguće«, objasnio je. »Tvoja je majka uspjela nakupiti gotovo dvadeset milijuna franaka duga u hipotekarnim zajmovima, a zalog je vaša kuća u Parizu. Tu je još niz dugova i svi moraju biti otplaćeni.«

»Dvadeset milijuna franaka?« Emilie se užasnula. »Kako se to moglo dogoditi?«

»Vrlo lako. Kad je vaše bogatstvo presušilo, Valérie nije prilagodila svoj način života novoj situaciji. Godinama je živjela od posuđenog novca. Molim te, Emilie«, Gerard joj je vidio izraz lica, »nemoj paničariti. To su dugovi koji se lako mogu otplatiti, ne samo s prodajom kuće u Parizu, za koju bi, vjerujem, mogla dobiti oko sedamdeset milijuna franaka, nego i prodajom ostalih stvari. Na primjer, može se prodati veličanstvena zbirka nakita tvoje majke, koja se čuva u trezoru u njezinoj banci, zatim brojne slike i vrijedne umjetnine iz te kuće. Nipošto se ne može reći da si siromašna, vjeruj mi Emilie, ali treba brzo reagirati kako stvari ne bi postale još gore i treba donijeti odluke za budućnost.«

»Razumijem«, Emilie je polako odgovorila. »Oprostite, Gerard. Slična sam ocu i nemam ni interesa ni iskustva u vođenju financija.«

»Znam kako se osjećaš. Roditelji su ti ostavili golem teret koji počiva samo na tvojim leđima. Iako...« Gerard je podignuo obrve — »nevjerojatno je koliko si rođaka iznenada dobila.«

»Kako to misliš?«

»Oh, ne brini, nije ništa neobično da se u ovakvim trenucima pojave lešinari. Primio sam već dvadesetak pisama, od ljudi koji tvrde

da su na neki način u rodu s de la Martinièresovima. Čak četvero dosad neotkrivene braće i sestara, koje je začeo tvoj otac izvan braka, dvojica bratića, jedan stric i jedna članica posluge koja je radila za tvoje roditelje u Parizu šezdesetih, koja se kune da joj je tvoja majka obećala da će joj nakon njezine smrti pripasti Picassova slika.« Gerard se nasmiješio. »Sve se to moglo očekivati, ali, nažalost, svaka takva tvrdnja mora biti istražena, tako nalažu francuski zakoni.«

»Postoji li mogućnost da je koja od njih utemeljena?« Emilie ga je gledala u iščekivanju.

»Ne bih rekao. Ako te to imalo tješi, u svojem sam radu svaki put imao ovakvu situaciju nakon smrti poznate osobe.« Slegnuo je ramenima. »Preпусти to meni i ne brini. Htio bih da usredotočiš svoje misli na to što želiš da se učini s ovim dvorcem. Kao što rekoh, dugovi tvoje majke mogu se otplatiti kućom u Parizu i imovinom koja se ondje nalazi. A nakon toga ti ostaje ovo divno imanje, koje je, sudeći po ovome što sam dosad vidio, u prilično lošem stanju. Što god napravila, i dalje ćeš biti imućna žena, ali moraš odlučiti želiš li prodati dvorac.«

Emilie se zagledala u daljinu i duboko uzdahnula. »Iskreno, Gerard, voljela bih da sve samo nestane. Da postoji netko drugi tko će odlučiti umjesto mene. A što je s vinogradima oko dvorca? Ima li kakve zarade od vinskog podruma?« upitala je.

»I to ću morati proučiti«, rekao je Gerard. »Ako odlučiš prodati dvorac, s time mogu ići i vinski podrum i proizvodnja vina.«

»Prodati dvorac...« Emilie je ponovila za Gerardom, a kad je čula samu sebe kako naglas izgovara te dvije riječi, osjetila je svu težinu odgovornosti s kojom se morala suočiti. »Ova kuća pripada mojoj obitelji dvjesto pedeset godina. I sad je na meni da donesem odluku. Iskreno«, uzdahnula je, »uopće ne znam što bi bilo najpametnije učiniti.«

»Naravno da ne znaš. Kao što sam ti već rekao, teško je zato što si potpuno sama u svemu ovome.« Gerard je suosjećajno odmahnuo glavom. »Što da ti kažem? Ne možemo uvijek birati situacije u kojima ćemo se zateći. Pomoći ću ti koliko god budem mogao, Emilie, znam da je to ono što bi tvoj otac tražio od mene u ovakvim okolnostima. Sad se idem malko osvježiti, a poslije bismo mogli prošetati do vinograda i razgovarati s upraviteljem?«

»Može«, Emilie je umorno odvrátila. »Otvorila sam prozore u sobi nalijevo od glavnog stubišta. Iz nje se pruža najbolji pogled u kući. Hoćete li da vam pokažem gdje je?«

»Ne treba, hvala. Mnogo sam puta bio ovdje, kao što znaš. Sam ću se snaći.«

Gerard je ustao, kimnuo Emilie u znak pozdrava i izišao iz kuhinje, a zatim se zaputio glavnim stubištem prema svojoj sobi. Zastao je na pola puta i zagledao se u prašnjavo, izbljedjelo lice jednog od predaka de la Martinièresovih. Pomislio je na brojne francuske plemićke obitelji koje su se polako gasile, a skupa s njima nestajala je i njihova povijest. Iza njih nije ostajalo ništa, osim jedva zamjetnog traga u pjesku vremena. Pitaو se što bi veliki Giles de la Martinières — ratnik, plemić i, prema nekima, ljubavnik Marie Antoinette — u čiji je portret upravo gledao, rekao kad bi vidio da budućnost njegove loze leži tek na krhkim ramenima mlade žene. I to žene koju je Gerard uvijek smatrao malko čudnom.

Tijekom svojih brojnih posjeta imanju de la Martinièresovih u prošlosti, Gerard je promatrao tu djevojčicu, koja se ni po čemu nije isticala i koju je vlastita suzdržanost sputavala u tome da ikome pokaže osjećaje. To je bilo dijete koje se činilo distancirano, povučeno, pa čak i osorno u svojoj rezerviranosti prema njegovim prijateljskim pristupima. Kao obiteljski odvjetnik, Gerard nije bio upućen samo u brojčane pojedinosti i stanja, već je imao i tu sposobnost čitanja osjećaja svojih klijenata.

A Emilie de la Martinières bila je prava enigma.

Promatrao ju je na sprovodu njezine majke i to lice nije odavalo ništa. Doduše, sad je bila mnogo ljepša nego kad je bila dijete. Čak ni maloprije, dok su razgovarali, nije ju doživio ranjivom, iako je sada ostala i bez drugog roditelja i na njezinim plećima leži sva odgovornost donošenja teških odluka. Nije vodila nimalo osebujan život. A sve vezano za njezine roditelje i povijest njezine obitelji bilo je osebujno.

Gerard se nastavio uspinjati stubama. Smetali su mu njezine nijeme reakcije. Bilo je kao da nešto nedostaje... Nešto je u njezinoj osobnosti bilo nedokučivo, skriveno. A on nije znao kako da to pronađe.

* * *

Emilie je ustala i odnijela šalice u sudoper, kad su se kuhinjska vrata otvorila i pojavila se Margaux. Margaux je bila zadužena za brigu o dvorcu i njegovom domaćinstvu. Ozarila se kad je ugledala Emilie.

»*Mademoiselle* Emilie!« Margaux joj je pošla u zagrljaj. »Nisam znala da dolazite! Trebali ste mi reći. Sve bih vam pripremila.«

»Stigla sam kasno sinoć«, Emilie je objasnila. »Drago mi je što vas vidim, Margaux.«

Margaux se odmaknula i proučila Emilie, suosjećajna pogleda. »Kako ste?«

»Pa... držim se«, iskreno je odgovorila Emilie. Pogled na Margaux, ženu koja se brinula o njoj dok je kao djevojčica provodila svoja ljeta u ovom dvorcu, pobudio je u njoj emocije. Osjetila je knedlu u grlu.

»Izgledate mršavo. Jedete li išta?« prekorila ju je Margaux.

»Naravno da jedem, Margaux! Uostalom, teško da ću se ikada pretvoriti u mršavicu.« Emilie se slabašno nasmiješila, pokazajući na svoju figuru.

»Lijepo ste građeni — pričekajte da dođete u moje godine!« Margaux je pokazala na vlastitu, punašnu, figuru i nasmijala se.

Emilie je pogledala u njezine plave oči, koje su sada izgledala još svjetlije, i plavu kosu prošaranu sjedinama. Sjetila se kako je prije petnaest godina Margaux bila lijepa i s tugom je pomislila da vrijeme zaista uništava sve na svojem putu.

Vrata kuhinje ponovno su se otvorila. Pojavio se dječak krhke građe, lica kao u vilenjaka i očiju golemih i plavih baš kao i u majke.

»*Maman*? Smijem li biti ovdje?« upitao je Margaux.

»Bi li vam smetalo da Anton bude u dvorcu sa mnom dok radim, *mademoiselle* Emilie? Uskršnji su praznici i ne volim da bude kod kuće sam samcat. Obično je miran i čita knjigu.«

»Ni najmanje«, Emilie je odgovorila uputivši dječaku topao osmijeh. Margauxin suprug poginuo je prije osam godina u prometnoj nesreći. Otad se trudi da sama podigne sina. »Mislim da ovdje ima sasvim dovoljno mjesta za sve, nije li tako?«

»Da, *mademoiselle* Emilie. Hvala vam«, zahvalno je rekao Anton i prišao majci.

»Gerard Flavier, naš odvjetnik, također je ovdje. Prespavat će u dvorcu, Margaux«, dodala je Emilie. »Planiramo posjetiti vinograd. Moramo razgovarati s Jeanom i Jacquesom.«

»Onda ću mu pripremiti sobu dok vas nema. Da skuham večeru?«

»Ne treba, hvala. Jest ćemo u selu«, rekla je Emilie.

»Stigli su nekakvi računi, *mademoiselle*. Hoću li vam ih sad dati?« Margaux je upitala s nelagodnom.

»Da, naravno«, Emilie je uzdahnula. »Nema ih tko platiti osim mene.«

»Nema. Žao mi je, *mademoiselle*. Teško je što ste ostali sami. Dobro znam kako je to«, suosjećajno je rekla Margaux.

»Hvala. Vidimo se poslije, Margaux.« Emilie im je kimnula u znak pozdrava i otišla potražiti Gerarda.

Tog poslijepodneva Emilie i Gerard posjetili su vinski podrum. Vinograd obitelji de la Martinières pružao se na dvanaest hektara zemlje i godišnje je proizvodio dvanaest tisuća boca vina — *roséa*, crnog i bijelog. Veći dio te količine kupovale su lokalne trgovine, restorani i hoteli.

Unutrašnjost vinskog podruma bila je mračna i prohladna, a zrak je bio prožet mirisom vina koje je fermentiralo u golemim bačvama izrađenim od ruske hrastovine.

Jean Benoit, upravitelj, sjedio je za svojim stolom kad su Gerard i Emilie ušli.

»Emilie! Divno te je opet vidjeti!« Jean je ustao i poljubio Emilie u oba obraza. »*Papa*, pogledaj tko je ovdje!«

Jacques Benoit već je dobrono zakoračio u osamdesete i držanje mu je bilo ukočeno od reume, ali i dalje je dolazio u taj podrum, svaki mogući dan, i pažljivo omatao vinske boce u fini ružičasti papir. Jacques je podignuo pogled i nasmiješio se. »*Mademoiselle* Emilie, kako si?«

»Dobro sam, Jacques. A vi?«

»Ah, više nisam u stanju loviti veprove, kao nekoć s tvojim ocem«, nasmijao se, »ali se i dalje budim, svake zore, s otkrićem da još dišem.«

Emilie je ganula ta familijarnost i toplina s kojom su je dočekali. Njezin otac i Jacques bili su veliki prijatelji, a Emilie je s Jeanom često vozila bicikl do obližnje plaže u Gigaru. Jean je bio osam godina stariji i tada joj se činio vrlo odraslim. Katkad se u svojoj mašti pretvarala da joj je on stariji brat. Jean se uvijek odnosio ljubazno i zaštitnički prema njoj. Još kao dječak izgubio je majku, Francescu, a Jacques je davao sve od sebe da ga sam podigne.

I otac i sin, kao i njihovi preci, odrasli su u malenoj kolibi koja je bila spojena s vinskim podrumom. Jean je sada bio upravitelj vinograda. Preuzeo je posao od svog oca, čim se Jacques uvjerio da je Jean usvojio njegove posebne metode miješanja, a zatim i fermentacije grožđa ubranog iz vinograda koji su ih okruživali.

Emilie se tek tada sjetila da Gerard stoji iza njih. Izgledao je kao da mu je malčice nelagodno. Prenula se iz emocija koje su je obuzele i rekla: »Ovo je Gerard Flavier, odvjetnik naše obitelji.«

»Vjerujem da smo se već upoznali, *monsieur*, prije mnogo godina«, rekao je Jacques, pružajući mu drhtavu ruku.

»Jesmo. I dan danas osjećam finoću vina koje proizvodite«, rekao je Gerard s osmijehom.

»Vrlo ste ljubazni, *monsieur*, ali mislim da je moj sin još veći umjetnik kad je riječ u proizvodnji savršenog provansalskog *roséa*.«

»Pretpostavljam, *monsieur*, da ste došli ovamo da provjerite financijske činjenice i brojke, a ne kvalitetu našeg vina?« Jean se doimao malko napetim.

»Da, svakako bih volio znati je li posao financijski produktivan«, potvrdio je Gerard. »Bojim se da *mademoiselle* Emilie mora donijeti neke važne odluke.«

»Dobro«, uključila se Emilie, »mislim da vam neću biti od koristi pa ću se prošetati vinogradom.« Kimnula je glavom svoj trojici i izišla iz podruma.

Čim se našla vani, shvatila je da je njezina nelagoda pojačana činjenicom da njezine odluke mogu ugroziti egzistenciju obitelji Benoit. Njihov način života nije se mijenjao stotinama godina. Moglo se vidjeti da je Jean doista zabrinut. I on je shvaćao posljedice moguće prodaje dvorca. Novi vlasnik možda postavi vlastitog upravitelja, a Jacques i Jean će u tom slučaju biti prisiljeni da napuste svoj dom.

Nije to mogla ni zamisliti; imala je dojam da su Benoitovi izrasli iz te zemlje, kao i vinova loza.

Sunce se već počelo spuštati za obzor dok je Emilie šetala kamenim stazicama između redova krhkih stabljika vinove loze. U sljedećih nekoliko tjedana narast će brzinom korova i proizvodit će punašne slatke plodove koji će se brati koncem ljeta i iz kojih će nastati vino za iduću godinu.

Okrenula se prema dvorcu, koji je stajao tristotinjak metara dalje, i s očajem uzdahnula. Ti blijedoružičasti zidovi, prozorski kapci obojeni u tradicionalnu svijetloplavu, visoki čempresi sa svake strane; cijeli se prizor stapao s mekoćom nadolazećeg zalaska sunca. Jednostavnog, ali otmjenog dizajna, kuća je savršeno pristajala uz ruralni krajolik u kojem se nalazila i bila je vjeran odraz neupadljive, ali plemenite loze iz koje su obje, i ona i kuća, potjecale.

I sada smo nas dvije sve što je preostalo...

Emilie je iznenada osjetila nježnost prema toj građevini. I ona je ostala siročić. Priznata, ali zanemarena u smislu osnovnih potreba, kuća je zračila gracioznošću i dostojanstvom, unatoč teškim vremenima — Emilie je osjećala neobičnu povezanost s njom.

»Kako da ti dam ono što trebaš?« prošaptala je, obraćajući se dvorcu. »Što da radim s tobom? Moj život je negdje drugdje, ja...« Emilie je uzdahnula. U tom trenutku čula je kako je netko doziva.

To je bio Gerard. Sustigao ju je, a zatim je pošao za njom prema dvorcu.

»Divan je, zar ne?« rekao je.

»Da. Ali ne znam što da učinim s njim.«

»Krenimo natrag pa ću ti iznijeti svoje mišljenje o tome, možda ti bude od pomoći«, Gerard je predložio.

»Hvala ti.«

Dvadeset minuta poslije sunce je konačno zapalo iza brežuljka na kojem se smjestilo srednjovjekovno selo po imenu Gassin. Emilie je sjedila s Gerardom i slušala ga.

»Vinograd proizvodi manje nego što bi mogao, i u smislu uroda i u smislu zarade. U proteklih nekoliko godina došlo je do velikog

porasta u prodaji *roséa*. *Rosé* se više ne smatra manje vrijednim u odnosu na crno i bijelo vino. Jean očekuje da će ove godine, pod uvjetom da vrijeme ostane stabilno u narednih nekoliko tjedana, urod biti zbilja bogat. Stvar je u tome, Emilie«, objašnjavao je Gerard, »što je taj vinski podrum bio samo hobi obitelji de la Martinières i njime se odvijek tako i upravljalo.«

»Da, istina«, složila se Emilie.

»Jean — koji me se, usput, iznimno dojmio — kaže da se nakon smrti tvoga oca uopće nije ulagalo u vinograde. Vinogradi su prvotno služili samo potrebama dvorca za domaćim vinom. U zlatnim danima, dok su se tvoji preci ovdje zabavljali u starom, grandioznom stilu, većinu bi vina popili oni i njihovi gosti. Danas je, naravno, situacija drukčija, ali vinogradom se i dalje upravlja kao prije sto godina.«

Gerard je pogledao u Emilie očekujući reakciju, ali nije ju dočekaao pa je nastavio govoriti.

»Ono što ovom podrumu treba jest novac. Treba uložiti u njega da bi ispunio svoje potencijale. Jean mi kaže da ovdje ima dovoljno zemlje da se površina vinograda udvostruči. Potrebna je i moderna oprema kako bi proizvodnja bila u skladu s vremenom i kako bi se ostvarivao profit. Pitanje glasi«, zaključio je Gerard svoje izlaganje, »želiš li povesti ovaj vinograd i dvorac u budućnost. I jednome i drugome treba obnova, a to će zahtijevati mnogo tvog vremena.«

Emilie je osluškivala tišinu. Nije bilo ni povjetarca. Mirna atmosfera obavila ju je toplim spokojem. Prvi put otkad joj je majka umrla, Emilie je osjetila mir. I zato u tom trenutku nije htjela ništa zaključivati.

»Hvala vam na pomoći, Gerard. Ali mislim da vam trenutačno ne mogu dati odgovor«, objasnila je. »Da ste me ovo pitali prije dva tjedna, odmah bih vam rekla da bih htjela prodati dvorac. Ali sada...«

»Razumijem«, Gerard je kimnuo glavom. »Ne mogu ti dati savjet o emocijama, jedino o financijama. Možda će ti biti drago čuti da bi prodajom kuće u Parizu, umjetnina te majčina nakita mogla pokriti troškove obnove dvorca. I ne samo to, vjerojatno bi ti ostalo dovoljno novca za cijeli život. Naravno, tu je i biblioteka tvoga oca«, dodao je. »Tvoj otac možda nije ulagao u izgled svojih kuća, ali njegova imovina je pohranjena unutra. Cijeli je život popunjavao već otprije

vrijednu zbirku rijetkih knjiga. Pogledao sam što je ondje i čini se da je udvostručio prvotnu zbirku. Nisam stručnjak za antikvitetne knjige, ali mogu zamisliti koliko su vrijedne.«

»Nikad se ne bih odrekla te zbirke«, Emilie je čvrsto odvratila. Iznenadio ju je omrambeni stav koji je iznenada zauzela. »To je životno djelo mog oca. Mnoge sam sate provela s njim u toj biblioteci dok sam bila dijete.«

»Naravno, nema razloga da je se odrekneš. Iako, u slučaju da odlučiš prodati dvorac, morat ćeš naći drugo mjesto na koje ćeš spremati zbirku. Tvoj stan u Parizu je premalen.« Gerard se kiselo nasmijsao. »A sada moram jesti. Hoćeš li sa mnom u selo na večeru? Odlazim sutra rano ujutro, a moram još, uz tvoje dopuštenje, istražiti sadržaj radnog stola tvog oca. Trebam pronaći dodatne financijske dokumente.«

»Naravno«, Emilie se složila.

»Ali najprije moram obaviti nekoliko poziva«, rekao je s tonom kao da se ispričava. »Možemo se naći ovdje za pola sata.«

Emilie je promatrala Gerarda kako ustaje i odlazi u kuću. Osjećala se malčice nelagodno u njegovom društvu, unatoč tome što ga poznaje cijeli svoj život. U djetinjstvu se prema njemu odnosila kao što bi se svako dijete odnosilo prema odrasloj osobi s kojom nije pretjerano blisko. A sada, kad više nema nikoga oko njih, izravan razgovor s Gerardom bilo je posve novo i neugodno iskustvo.

Kad je i sama ušla u kuću, pomislila je da se Gerard postavlja previše zaštitnički i superiorno prema njoj, premda je znala da joj on samo želi pomoći. Međutim, u pojedinim trenucima u njegovim je očima vidjela ljutnju i nezadovoljstvo. Možda je smatrao — i tko bi mu mogao zamjeriti — da ona ni na koji način nije vrijedna toga da nosi ruho posljednjeg živućeg de la Martinièresa, sa svom povijesnom težinom tog imena. Emilie je bilo svjesna da nije imala ni trunke glamura svojih predaka. Rođena u osebujnoj obitelji, nije htjela ništa drugo nego biti obična.